

TÍTULO SUPERIOR EN CONSERVACIÓN E RESTAURACIÓN DE BENS CULTURAIS

Escola Superior de Conservación e Restauración de BBCC de Galicia

Técnica da conservación preventiva dos bens arqueolóxicos I

Departamento: Conservación e restauración de materiais arqueolóxicos

Obrigatoria da
especialidade

Curso: 3º arqueoloxía

1º Cuadrimestre

2 ECTS

Teórica

Profesor: Fernando Carrera Ramírez

fcarrera@edu.xunta.gal

Horario: 2 horas semanais

DESCRIPCIÓN DA MATERIA

O alumnado deberá coñecer os criterios e técnicas para o control preventivo dos bens arqueolóxicos, que retarden ou eliminen as degradacións postescavación, dende a escavación ata o entorno museístico.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS

T1	Organizar e planificar o traballo de forma eficiente e motivadora.
T3	Solucionar problemas e tomar decisións que respondan aos obxectivos do traballo que se realiza.
T8	Desenvolver razoada e criticamente ideas e argumentos.
T9	Integrarse adecuadamente en equipos multidisciplinares e en contextos culturais diversos.
T11	Desenvolver na práctica laboral unha ética profesional baseada na apreciación e sensibilidade estética, medioambiental e cara a diversidade.
T13	Buscar a excelencia e a calidade na súa actividade profesional.
T14	Dominar a metodoloxía de investigación na xeración de proxectos, ideas e solucións viables.
T16	Usar os medios e recursos ao seu alcance con responsabilidade cara ao patrimonio cultural e medioambiental.
T17	Contribuír coa súa actividade profesional á sensibilización social da importancia do patrimonio cultural, a súa incidencia nos diferentes ámbitos a a súa capacidade de xerar valores significativos.

COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN

X3	Recoñecer e identificar as alteracións do ben cultural e as causas de seu deterioro para avaliar o estado de conservación.
X5	Determinar os criterios de intervención e decidir o tratamento de prevención, conservación e/ou restauración mais axeitado.
X6	Acadar coñecementos críticos sobre a metodoloxía, estratexias de actuación, tratamentos e emprego de materiais para a conservación e a restauración
X7	Deseñar sistemas e tratamentos de conservación e restauración
X9	Coñecer e aplicar a deontoloxía profesional e a normativa relativa aos bens culturais e a súa conservación e restauración.

X11	Acadar a capacidade de colaborar e traballar en equipo con outros profesionais, establecendo os mecanismos axeitados de comprensión e diálogo interdisciplinario.
X16	Avaliar a eficacia dos tratamentos realizados.
X17	Determinar e aplicar as condicións axeitadas para a conservación preventiva de ben cultural “in situ”, durante a súa exposición, almacenamento, transporte ou depósito.
X18	Documentar calquera dato derivado do estudo e proceso dos tratamentos de conservación e restauración que contribúa a facilitar a comprensión e coñecemento do ben cultural
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA ESPECIALIDADE DE ARQUEOLOXÍA	
EA9	Deseñar protocolos de actuación para o mantemento in situ, almacenamento, exposición, manipulación, embalaxe e transporte de bens culturais propios da especialidade, de forma que se garanta a súa integridade e adecuada conservación.
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA MATERIA	
Coñecer os axentes específicos de alteración dos bens arqueolóxicos, especialmente os xerados a partir da escavación.	
Acadar a capacidade para deseñar e executar as accións de protección preventiva dos bens arqueolóxicos.	
Acadar a capacidade para a planificación e execución de tarefas de intervención urxente e protección directa de bens arqueolóxicos.	
Coñecer as esixencias específicas para a intervención in situ, a conservación preventiva, a almacenaxe, o embalaxe e transporte de bens arqueolóxicos.	

UNIDADES DIDÁCTICAS		
Unidade	Subtemas	% no total da materia
1. Principios de actuación preventiva en arqueoloxía	1.1 Principios de conservación en arqueoloxía 1.2 O xacemento, estratigrafía e documentación 1.3 Axentes de alteración en arqueoloxía 1.4 Axentes no ambiente solo 1.5 Axentes no ambiente auga 1.6 Axentes no ambiente aire 1.7 Procesos de alteración	50%

	1.8 Procesos de alteración (pre e postescavación)	
2. Actuacións urxentes in situ	2.1 Criterios e condicións específicas 2.2 Planificación e metodoloxía 2.3 Extracción 2.4 Consolidación previa 2.5 Engasados 2.6 Soportes ríxidos 2.7 Limpeza na escavación 2.8 Adhesión 2.9 Siglado 2.10 Conservación de perfís 2.11 Moldes	50%

PLANIFICACIÓN DOCENTE

Metodoloxía	Horas aula	Horas fora	Total
Sesión maxistral	23		23
Estudo autónomo		9	9
Traballos tutelados	5	4	9
Debates	4	1	5
Estudios de casos	4		4
Total	36	14	50

METODOLOXÍA DOCENTE

Metodoloxía	Descrición
Sesión maxistral	Coñecemento das bases teóricas da materia
Traballos	Realización dun traballo individual, utilizando os materiais didácticos proporcionados na clase ou a través das plataformas docentes

Estudos de caso, prácticas, debates, outras actividades	Charlas e debates, a partires da lectura e comentario crítico de artigos científicos sobre os contidos da materia; exercicios de reflexión, de forma individual ou cooperativa, oral ou escrita; prácticas; exercicios realizados a través das TIC.
---	---

SISTEMAS DE AVALIACIÓN		
Método	Criterios	% avaliación
Lecturas, prácticas e estudos de casos	<ul style="list-style-type: none"> • Aplicación dos coñecementos adquiridos • Capacidade de análise crítico • Adquisición competencias teóricas • Os criterios de cualificación quedarán expresados en rúbricas dispoñibles na plataforma docente. 	30%
Traballo	<ul style="list-style-type: none"> • Calidade: rigor técnico; grao de aplicación de conceptos teóricos e corrección no desenvolvemento do exercicio. Claridade e eficacia na expresión. • Calidade da presentación e participación no debate. • O criterio de cualificación quedará expresado nunha rúbrica dispoñible na plataforma docente. 	30%
Observación sistemática	<ul style="list-style-type: none"> • Asistencia a clase, participación activa en debates e prácticas propostas, asimilación e aplicación dos coñecementos adquiridos. • Cumprimento prazos de entrega. 	10%
Probas escritas	<ul style="list-style-type: none"> • Proba autónoma que valora a asimilación e aplicación dos coñecementos adquiridos. 	30%

OUTROS COMENTARIOS Á AVALIACIÓN E MEDIDAS DE RECUPERACIÓN

- A asistencia é obrigatoria. A cualificación do apartado “observación sistemática” basearase nos seguintes principios:
 - 5% asistencia. A non asistencia a 6 ou máis clases suporá unha cualificación de 0; entre 4 e 6, 0,5.
 - 5% continuidade, que avaliará a presentación en tempo e forma os exercicios propostos. A presentación tardía de máis de 5 traballos suporá unha cualificación de 0, entre 3 e 5, 0,5.
 - A cualificación de 0 nalgún destes dous epígrafes suporá a inmediata presentación a unha proba escrita en convocatoria ordinaria.
- Avaliarase de forma continua e permanente o progreso do proceso de aprendizaxe, incluíndo todos os resultados acadados no traballo continuado de clase, as lecturas, exercicios e traballos entregados no

tempo estipulado.

- A cualificación poderá ser:
 - Non presentado: cando non se presenten a totalidade dos traballos establecidos ó longo do curso.
 - Suspenso: cando, presentados todos os traballos, a cualificación obtida non supere o 4,9.
 - Aprobado (coa cualificación correspondente) cando, presentados todos os traballos, a cualificación obtida supere o 4,9.
- Nos casos de cualificacións “non presentado” ó “suspenso”, na convocatoria ordinaria, propóranse as tarefas que permitan a recuperación parcial/total segundo as partes non superadas, que incluírán:
 - Unha proba escrita de valor 50% do total da cualificación final. Para a presentación á proba será necesario ter presentado o traballo de materia e resto de prácticas.
 - Presentación e avaliación do traballo de materia (30%).
 - Presentación e avaliación do resto de actividades propostas ó longo do curso (20%).
- O alumnado que non supere a convocatoria ordinaria terá a posibilidade de presentarse á convocatoria extraordinaria. Nesta convocatoria o alumnado terá que realizar unha proba escrita de valor 60% sobre a cualificación.
- Dita convocatoria conterà outros elementos de avaliación, por valor 40%, correspondente ó traballo presentado na convocatoria ordinaria.

ATENCIÓN PERSONALIZADA

Ofreceráse atención personalizada ó alumnado durante todo o curso. As titorías poderán ofrecerse no despacho do profesor (3.2), así como mediante correo electrónico ou mediante a plataforma docente Moodle. As titorías docentes no despacho terán un horario fixo establecido ó efecto.

BIBLIOGRAFÍA RECOMENDADA

- Amitrano Bruno, R. (1984). El rescate de los materiales arqueológicos. Primeros auxilios en la excavación. Revista de Arqueología nº 39, Zugarto Ediciones, Madrid.
- Berdoucou, M. Cl. (Coord.) (1990). La conservation en archéologie. Masson, Paris.
- Black, J. (comp.) (1987). Recents advances in the conservation and analysis of artefacts. Summer School Press, University of London, London.
- Cronyn, J.M. (1990)*. The elements of archaeological conservation. Routledge, London.
- Delcroix, G.; Tortel, C. (1973). Contribution a l'élaboration d'une méthodologie de la sauvegarde des Biens Culturels. Imprimerie CNRS, Paris.
- Dowman, E.D. (1970). Conservation in field archaeology. Methuen and Co., LTD, London.
- Escudero C. e Roselló, M. (1988). Conservación de materiales en excavaciones arqueológicas. Museo Arqueológico de Valladolid, Junta de Castilla y Leon, Valladolid.
- Fernández. C., Castro, L. e Pérez. F. (eds)(1993)*. Arqueología y Conservación. Concello de Xinzo

de Limia, Ourense.

- Fernández, C. e Palacio, R. (2003). La conservación del Material Arqueológico Subacuático. Monte Buciero, 9. Ayuntamiento de Santoña.
- Fernández Ibáñez, C. (1990). Recuperación y conservación del material arqueológico "in situ". Asociación Profesional de Arqueólogos de Galicia, Tórculo Ediciones, Santiago de Compostela.
- Hodges, H.W.M. (ed)(1987). In Situ. Archaeological Conservation. Proceeding of meetings, Mexico. INAH, Getty Conservation Institute.
- Laborde Marqueze, A. (1986). Conservación y restauración en yacimientos prehistóricos. Cahier Noir (monográfico), Centro de Recerques paleo-eco-socials, Girona.
- Meyer, N. e Relier, C. (eds.)(1988). Conservation des sites et du mobilier archéologiques. Principes et méthodes. Études et documents sur le patrimoine culturel, 15. Unesco, Paris
- Pearson, C. (1988). Conservation of marine archaeological objects. Butterworths, London.
- Stanley Price, N. (1984). La conservación en excavaciones arqueológicas. ICCROM. Ministerio de Cultura, Madrid.
- Sease, C. (1988). A Conservation Manual for the Field Archaeologist. Archaeological Research Tools, Vol. 4. Institute of Archaeology, Univ. Of California, Los Angeles.
- Watkinson, D. (1987). First Aid for Finds. RESCUE, The British Archaeological Trust, Hertford.